

در ایران، در جهان

● ایران

رهبر انقلاب: دانشجو باید عالم، صالح و انقلابی باشد

حضرت آیت الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی در دیداری که اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی با ایشان داشتند، بر لزوم تربیت و آموزش دانشجویان در زمینه‌های علمی و تحقیقی و رشد استعدادها علمی همراه با سالم سازی معنوی و روحی آنان تأکید کردند.

رهبر انقلاب ضمن تأکید بر اهمیت شورای عالی انقلاب فرهنگی و تأیید فعالیتهای آن، از اینکه این نهاد به سمت عادی شدن فعالیتها و از دست دادن حالت شوق آمیز و تازگی سوق یابد، ابراز نگرانی کردند و گفتند عادی شدن ضایعه‌ای است که باید از آن جلوگیری شود... برای حفظ تحرك و تازگی شورا نباید به بخشی از کار اصلی خود یعنی امر دانشگاهها و آموزش عالی بسنده کند... و باید به مسایل فرهنگ عمومی کشور و اموری که خارج از محدوده دانشگاههاست توجه بشود.

رهبر انقلاب همچنین گفتند که هدف در دانشگاه، دانشجویست، استاد، تحقیق، آزمایشگاه و دیگر چیزها برای دانشجویست، یعنی تحقیقی که در محیط دانشگاه انجام می‌گیرد برای این است که نیروی انسانی رشد کند و صلاحیتهای لازم را برای انجام کاری که بر عهده یک نیروی انسانی عالم و کارآمد هست، کسب کرده و بتواند آن کار را به نحو احسن انجام دهد... یعنی هدف این است که دانشجو بتواند در دانشگاه به صلاحیتهای لازم برسد.

تأکید رئیس جمهوری بر لزوم گسترش زبان فارسی

در بیست و دومین جلسه شورای عالی گسترش زبان و ادبیات فارسی، رئیس جمهوری اسلامی ایران اظهار داشت که باید در گسترش زبان و ادبیات فارسی و تبلیغ فرهنگ اسلامی کشورمان تحرك جدی داشته باشیم و علاوه بر علاقه‌مندان زبان فارسی در کشورهای مختلف جهان، ایرانیان خارج از کشور را نیز در زمینه آموزش زبان و ادبیات فارسی مورد توجه قرار دهیم و هرچه بیشتر بر فعالیتهای خود در این زمینه بیفزاییم.

شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی به وجود آمده و «عهده‌دار سیاستگزاری مربوط به آموزش و گسترش زبان و ادبیات فارسی در خارج از کشور است».

سمینارها و کنفرانسها

در دو ماه گذشته چند کنفرانس و سمینار جالب توجه در زمینه علوم انسانی در تهران برگزار شد:

● **سمینار بررسی تفکرات سیاسی در آثار نویسندگان ایرانی به مدت دو روز در دانشگاه امام صادق (ع) برگزار شد.** در این سمینار درباره جهت‌گیری سیاسی اندیشمندان اسلامی در مقابل حکومتها و تأثیرپذیری آنان از اسلام، جهت‌گیری سیاسی نهضت شعوبیه در مقابل حکومت اموی، جهت‌گیری سیاسی در اخلاق ناصری، آرای سیاسی افلاطون، آثار و تفکرات سیاسی ادیب‌الممالک، ماکیاولیسم در آثار نویسندگان ایرانی... سخنرانیهای ایراد شد.

● **سمینار بررسی ادبیات انقلاب اسلامی در اوایل دی‌ماه در دانشگاه تهران برگزار شد.** هدف از این سمینار که به همت «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)» تشکیل شد گردآوری ادبا و دانشمندان کشور برای بررسی ادبیات انقلاب اسلامی بود که حاصل کار آنان به صورت یک کتاب درسی دانشگاهی منتشر خواهد شد. در حاشیه سمینار یک نمایشگاه کتاب و یک جلسه شعر خوانی نیز برگزار شد.

● **سمینار جامعه‌شناسی و توسعه به مدت سه روز در دانشگاه تربیت مدرس برگزار شد.** هدف از برگزاری این سمینار «دستیابی به الگوی مناسب توسعه با توجه به فرهنگ و ویژگیهای خاص جامعه اسلامی ایران» بود.

در پایان این سمینار تشکیل «انجمن جامعه‌شناسان ایران» با شرکت گروهی از استادان و صاحب نظران اعلام شد تا به خواستههای صنفی- علمی جامعه‌شناسان کشور جامه عمل ببوشاند.

● **کنفرانس نقض بی‌طرفی و اشغال ایران در شهریور ۱۳۲۰ به همت «مؤسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی» (وابسته به بنیاد جانبازان و مستضعفان) در موزه دفینه تشکیل شد.**

در این کنفرانس که در روز طول کشید شرکت کنندگان عمدتاً به بررسی واقعه نقض بی‌طرفی و اشغال ایران توسط متفقین در جنگ جهانی دوم پرداختند و بر اساس منابع و اسناد ایرانی، «روایت ایرانی» این حادثه را عرضه کردند و به تحلیل علل و عوارض مختلف آن مخصوصاً از دیدگاه نظامی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی پرداختند. در پایان کنفرانس قطعنامه‌ای قرائت شد که در آن آمده بود که «پایه‌های خشن پل به اصطلاح پیروزی متفقین بردوش ملت ستمدیده ایران» قرار گرفت و «چیزی جز فقر، تجاوز، قحطی، بیماری، وحشت، کشتار و ذلت به ارمغان نیاورد» و «سلسله پهلوی دولت دست‌نشانده استعمار انگلستان بود که بر مردم و کشور ایران تحمیل گردید...».

مؤسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی که در ۱۳۶۵ برای گردآوری، حفظ و مطالعه اسناد بازمانده از سران طاغوت تشکیل شده است، تاکنون چند کنفرانس و همچنین نمایشگاه عکس و سند از تاریخ معاصر ایران برپا کرده و کتابهایی در این زمینه به چاپ رسانده است.

نمایشگاهها

● **نخستین نمایشگاه دوساله [بی‌ینال] نقاشان ایران با ۵۰۰ اثر از ۲۶۵ هنرمند در موزه هنرهای معاصر برگزار شد.** در مراسم افتتاح این نمایشگاه وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از هنرمندان دعوت کرد که علیه زشتیها قیام کنند. او گفت «بالاترین زشتی جهان معاصر ظلمی است که به مردم فلسطین می‌شود». او همچنین گفت: «یکی از رسالتهای ما این است که از هنرهایی که بیشتر از خلوص برخوردار هستند، نظیر

خطاطی، نقاشی و موسیقی حمایت کنیم».

● نمایشگاه دایمی اسناد ملی ایران در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران تشکیل شد. هدف از برگزاری این نمایشگاه «آگاهی و استفاده هرچه بیشتر محققان، مجامع و مراکز علمی و پژوهشی از اسناد و مدارک تاریخی» بود. در این مراسم اعلام شد که کارشناسان مرکز اسناد ملی ایران تاکنون نزدیک به هشت میلیون برگ سند را شناسایی کرده‌اند.

● نمایشگاه عکس کمیسیون ملی یونسکو با ارائه ۱۰۷ تصویر نفیس از عکاسان آسیا در خانه سوره تشکیل شد. این نمایشگاه که صورت سیار دارد توسط مرکز فرهنگی آسیا در ژاپن و با همکاری یونسکو تشکیل می‌شود.

● نمایشگاه کتاب آستان قدس رضوی به همت مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس با ارائه ۸ هزار عنوان کتاب در مشهد برگزار شد. در مراسم افتتاح نمایشگاه اعلام شد که این مؤسسه در طول هفت سال فعالیت خود ۸۷۱ عنوان کتاب در سه میلیون و چهارصد و بیست هزار نسخه به زبانهای فارسی، انگلیسی و فرانسوی منتشر کرده است که از آن جمله ۱۶۳ عنوان در ۵۵۰ هزار نسخه در زمینه علوم و معارف اسلامی و علوم انسانی بوده است.

ابتکار در خور تقدیر آموزش و پرورش

وزارت آموزش و پرورش اعلام کرد که آن دسته از دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته‌های غیردبیری را که تعهد بدهند در پایان تحصیل به خدمت دبیری خواهند پرداخت، به استخدام در می‌آورد. این دانشجویان از لحظه‌ای که تعهد خدمت را امضا می‌کنند کارمند دولت محسوب می‌شوند و در طی تحصیل حقوق و فوق‌العاده شغل دریافت می‌کنند. علاوه بر این، سالهای تحصیل جزء سابق خدمت آنان محسوب می‌شود و مهمتر اینکه این دانشجویان از انجام خدمت نظام وظیفه معاف خواهند بود.

چهره‌ای دیگر از معماری دوره صفوی

سازمان میراث فرهنگی کشور با همکاری موزه رضاعیاسی (تهران، سیدخندان) و گروهی از پژوهشگران معماری ارمنی یک نمایشگاه عکس از کلیساهای جلفای اصفهان ترتیب داد که از ۴ دی تا ۴ بهمن ادامه داشت.

تاریخ سکونت ارمنیان در ایران بسیار قدیمی است، اما تمرکز آنان در اصفهان در عهد شاه عباس انجام گرفت. او گروه عمده‌ای از ارمنیان نواحی جلفای نخجوان را به اصفهان کوچاند و در ساحل جنوبی زاینده‌رود اسکان داد. ساکنان محله جلفا از همان آغاز سکونت خود در آنجا به ساختن بناهای مذهبی پرداختند و این کارچندان رونق گرفت که در قرن یازدهم بیست و چهار کلیسا در آنجا ساخته شد که دوازده نای آنها هنوز پابرجاست.

معماری تمامی این کلیساها مطابق معماری سنتی دوره صفوی است که در آن عموماً از خشت خام و آجر (در نمای بیرونی) استفاده می‌شده است. در عین حال آثار تأثیر معماری اروپایی و مخصوصاً قفقازی در آنها مشهود است. نمایشگاه فرصت خوبی برای آشنایی با فصل عمده‌ای از معماری دوره صفوی بود و بینندگان به راستی با چهره‌ای دیگر از معماری ایران و تاریخ آن آشنا شدند.

یادنامه زنده یاد دکتر غلامحسین یوسفی

استاد دکتر غلامحسین یوسفی (مشهد ۱۳۰۶ - تهران ۱۳۶۹) کمی بیش از یک سال پیش رخت از جهان بر بست و دوستداران زبان و ادب فارسی و فرهنگ ایرانی-اسلامی را داغدار کرد.

روانشاد غلامحسین یوسفی از آن اندک مردان بود که خوشنام و آرام و سازنده زیست و در مدت زندگی نسبتاً کوتاه خود یک دم از کار و کوشش، بررسی و پژوهش، آموزش و پرورش بازنیستاد و تادم مرگ در بستر بیماری همچنان به افاده و افاضه سرگرم بود که ثمره آن به صورت دهها کتاب تألیف و ترجمه و نزدیک به دویست مقاله چاپ شده است و بیشتر آنها از «امهات منابع تحقیق» به شمارند.

بدیهی است که یاد او آسان از خاطر دوستان و شاگردانش بیرون نمی‌رود و گر امیداشت او وظیفه همه کسانی است که استاد را از نزدیک می‌شناخته‌اند، یا از خوان دانش او بهره گرفته‌اند و راه و کار او را ارج می‌گذارند. در این میان دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد که دکتر یوسفی سالیانی از عمر خود را در آنجا گذراند، بخشی از این وظیفه را با انتشار ویژه‌نامه مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی، که به یاد آن شادروان فراهم آمده است، انجام داده است.

این یادنامه حاوی نوشته‌هایی است از غالب استادان امروز زبان و ادبیات فارسی که عمدتاً به نکاتی پرداخته‌اند که استاد یوسفی بدانها دلپسته بود و شادی زندگانی را در آنها می‌جست: ترجمه بخشی از کتاب سراج‌الکتبه (با عنوان «همزه‌نامه»)، بررسی‌هایی درباره شاهنامه، بوستان، گلستان، خاوران‌نامه، سفینه سلیمانی، دیوان شمس، دیوان حافظ... مطالبی در باب سیمرخ و جبرئیل، پارسی سرایان خطه قفقاز، زبان فارسی در شبه‌قاره، واژه‌های کهن ایرانی، نگاهی به سوی اختران و افلاک، مسئله تبار در خاندانهای پادشاهی ایران، چند قطعه شعر... از جمله مطالب این یادنامه است. یاد استاد یوسفی گرمی و کوشش فراهم آوردندگان این مجموعه مأجور باد.

دو نشریه فارسی چاپ خارج

ایرانیان مقیم خارج از کشور از سالها پیش نشریاتی به زبان فارسی منتشر می‌کنند که هر نشریه حاصل کار گروهی معین و در خدمت موضوعی خاص است. روال انتشار این نشریات به دلایل مختلف مخصوصاً مشکلات مالی مرتب نیست و معمولاً به ندرت به ایران فرستاده می‌شوند. ناشران شمار اندکی از این نشریات گهگاه نسخه‌ای از نشریه خود را برای دفتر نشر دانش می‌فرستند. مثلاً به تازگی شماره چهاردهم (بهار ۱۳۷۰) نیمه دیگر و نیز شماره هفتاد و یکم (آذر ۱۳۷۰) بر به دفتر مجله رسیده است.

● نیمه دیگر، «نشریه فرهنگی، سیاسی و اجتماعی زنان» است که در کیمبریج آمریکا منتشر می‌شود. این شماره نشریه کلاً اختصاص به چاپ متن سخنرانی‌هایی دارد که در «سمینار زن ایرانی پس از انقلاب» ایراد شده است. این سمینار به کوشش «بنیاد پژوهشهای زنان ایران» به مدت دو روز در بهار ۱۳۶۹ در مرکز تحقیقات خاورمیانه دانشگاه هاروارد برگزار شد. معرفی اجمالی فعالیتهای مطبوعاتی زنان ایرانی در آمریکا و نشریات مربوط به زنان و نیز گزارش جلسه زنان شاعر در سان آنتونیو از جمله مطالب این شماره است. خلاصه مقالات و اخبار به زبان انگلیسی در پایان مجله چاپ شده است.

بین المللی هنر کودکان را، که در زاین برگزار شد، از آن خود کردند. آثار ۲۰۰ کودک ایرانی به این نمایشگاه عرضه شده بود.

نشریه‌های تازه

● پیام کتابخانه، فصلنامه ادبی - فرهنگی دبیرخانه هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور است که شماره اول آن در آذرماه منتشر شد. شماره اول فصلنامه پیام کتابخانه در ۲۰۰ صفحه به قطع بزرگ و از چهاربخش عمده تشکیل یافته است: کلیات، کتابداری، کتاب‌شناسی و کتاب‌پردازی، کتاب‌گزاری، بخش اعظم این شماره مصاحبه‌هایی است با گروهی از مترجمان که بیشتر به ترجمه آثار ادبی می‌پردازند، و در میان ایشان مترجمانی چون محمد قاضی، عبدالله توکل، نجف دریابندری دیده می‌شوند. پیام کتابخانه از همین شماره اول نشریه‌ای پر مطلب و خواندنی است، نهایت اینکه صفحه‌آرایی آن کمی «شلوغ» است، مخصوصاً در صفحات پایانی، که امید است با استفاده از نظرات آگاهان این عیب مرتفع شود. صحافی آن هم چندان تعریفی ندارد و مجله زود از هم گسیخته می‌شود، که البته این نقص هم زدودنی است.

● پردیس، ماهنامه‌ای علمی آموزشی است که با انتشار شماره اول خود (۵۲ صفحه در قطع بزرگ) در آبان به تازگی به خانواده مطبوعات پیوسته است.

در سرمقاله یا «نخستین کلام» این شماره، ابتدا از قول دهخدا معانی واژه «پردیس» توضیح داده شده است و بعد قول ویل دورانت در باب باغ افلاطون و شیوه تدریس ارسطو در آن نقل شده است و سرانجام چنین آمده است که «مجله پردیس به منزله میدان وسیعی برای جولان استعداد‌های علمی خوانندگان گرامی می‌باشد»!

این شماره حاوی چند صفحه خبر و مقاله و گزارش در زمینه‌های اجتماع، الکترونیک، پزشکی و داروسازی، تاریخی و فلسفی، جغرافی، خاطرات، دین، فیزیک و فضا... است، اما نوع حروف و صفحه‌آرایی و تصاویر آن تعریفی ندارد.

● درنگ، ماهنامه انتقادی - اجتماعی، نشریه‌ای است در ۳۲ صفحه به قطع بزرگ که شماره اول آن در اواخر آبان منتشر شد. نخستین شماره این ماهنامه شکل شسته و رفته‌ای دارد و حاوی مطالب متنوع در باب مسایل داخلی و موضوعات خارجی و چند مبحث یا «ستون» بدیع و خواندنی دیگر است، و شاید این آگهی که در مطبوعات چاپ شده بود که «درنگ را بیدرنگ بخرید و با درنگ بخوانید» پر بی‌مصدق نبوده است. اما نکته دیگری که ذکر آن ضرورت دارد این است که زبان درنگ چه در نثر و چه در نظم، جز در موارد اندک، جان‌نیفتاده و شتابزده می‌نماید و حال آنکه می‌تواند از آنچه هست بهتر باشد و پاس زبان فارسی را بدارد.

● کیان، نشریه‌ای است فرهنگی، ادبی، هنری و اجتماعی که شماره اول آن در اواخر آبان ۱۳۷۰ انتشار یافت. در سرمقاله این شماره، پس از اشاره به سابقه کار نشریه گفته شده است که «امید و قصد آن داریم که رسالت دینی و ملی خود را در چارچوب یک کار فرهنگی مستقل دنبال کنیم... و برآنیم که در حد توان و امکانات خود، راه فهم و باروری باورهای یاد شده را از طریق شناخت و شناساندن آن هموار کنیم...» شماره اول کیان، پس از سرمقاله با مصاحبه با چندتن از نویسندگان

● پیر، از انتشارات «سازمان غیرانتفاعی بنیاد فرهنگی پر» در شهر واشنگتن است که به صورت ماهانه منتشر می‌شود و از روز انتشار تاکنون مرتباً انتشار یافته است. پر در هر شماره حاوی چند خبر، چند تفسیر سیاسی کوتاه و بلند، چند گزارش خبری، مصاحبه، مقاله، شعر، نقد و معرفی کتاب... است. مثلاً در شماره ۷۱ که به دست ماریسیده است صرف نظر از اخبار و تفسیرهای سیاسی مطالب زیر دیده می‌شود: درباره ترجمه آلمانی جای خالی سلوچ، خودکشی ایرانیان در فرنگ، داستان کوتاه، چند قطعه شعر کهن و نو، نکاتی درباره شب یلدا و مقاله‌ای با عنوان «دیدگاه‌های احمد کسروی و سید جمال واعظ درباره حکومت مشروطه».

فعالیت‌های فرهنگی در خارج از کشور

در طی دو ماه گذشته هنرمندان ایرانی فعالانه در صحنه‌های فرهنگی جهان شرکت جستند و به جوایزی دست یافتند.

● در جشنواره فیلمهای کوتاه «دراما» که در آبان ماه در یونان برگزار شد یازده فیلم کوتاه از ایران شرکت داده شد.

● در جشنواره فیلم کودکان هند که در دهلی نو برگزار شد ده فیلم ایرانی به نمایش درآمد و فیلم چشمهای بابا اثر محمدرضا سرهنکی جایزه بهترین کارگردانی را به دست آورد.

● فیلم آب، باد، خاک برنده مدال برنز در هفتمین جشنواره بین المللی سینما در دمشق شد.

● در شهر باکو، مرکز جمهوری آذربایجان، یک فستیوال ده‌روزه از فیلمهای ایرانی برگزار گردید.

● راینی فرهنگی ایران در هند یک هفته فیلمهای ایرانی در دهلی نو و بمبئی برگزار کرد.

● در جشنواره فیلم منطقه‌ای آسیا و اقیانوس آرام که در شهر تایپه (تایوان) برگزار شد فیلم بایسیکل ران از ایران به نمایش درآمد.

● دو فیلم سایه خیال و کلوزآپ از ایران در پانزدهمین جشنواره بین المللی فیلم قاهره شرکت کرد.

● غرفه کتاب جمهوری اسلامی ایران مقام اول نمایشگاه بین المللی کتاب شارجه را که با شرکت ۳۰ کشور برگزار شد، به دست آورد.

● در سیزدهمین نمایشگاه ملی کتاب بنگلادش، خانه فرهنگ ایران در داکار با ارائه ۶۰۰ عنوان کتاب شرکت کرد.

● آثار دو طراح ایرانی کتابهای کودکان در بیست و چهارمین دوره کارآموزی کتاب آسیا و اقیانوسیه، به نمایش گذاشته شد. در این دوره که در زاین برگزار شد هنرمندان ۲۱ کشور شرکت کرده بودند.

● ۵۱ کودک و نوجوان عضو کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان جوایز ویژه مسابقات نقاشی بیست و یکمین نمایشگاه

● هند

سمینار بین المللی تصوف و عرفان

سمینار بین المللی تصوف و عرفان به ابتکار شورای روابط فرهنگی هند و به ریاست دکتر شرما، معاون رئیس جمهوری هند، از ۲۰ تا ۲۲ آبان در دهلی نو برگزار شد.

در این سمینار دانشمندان هجده کشور جهان از جمله ایران (آقایان غلامرضا اعوانی، مهدی محقق، محمود بروجردی و فتح الله مجتبابی) و انگلیس، شوروی، فرانسه و آمریکا شرکت کردند و درباره جنبه‌های مختلف عرفان اسلامی و مخصوصاً عرفای معاصر شبه قاره هند مانند علامه اقبال لاهوری و عرفای قدیم عالم اسلام مخصوصاً مولانا جلال الدین رومی و محیی الدین ابن عربی بحث و تبادل نظر کردند. در پایان این سمینار تأکید شد که بر خورداری از «زبان فارسی برای دریافت لطایف عرفانی بسیار ضروری است و چون نود درصد آثار بزرگان و مشایخ صوفیه به زبان فارسی است، لازم است که این متون به انگلیسی ترجمه شود تا مجال تحقیق و تتبع در عرفان و تصوف اسلامی گسترده تر شود».

در قطعنامه پایانی سمینار لزوم ترجمه متون عربی به فارسی مورد تأکید قرار گرفت.

● جمهوری آذربایجان

همکاریهای فرهنگی

در دو ماه گذشته چند قرارداد و مقاله نامه همکاری فرهنگی میان ایران و جمهوری آذربایجان امضا شد که از آن جمله است: (۱) مقاله نامه فرهنگی در زمینه انتشارات، انتقال تجربیات مربوط به تولید کاشی و تربیت نیروی انسانی که میان سازمان میراث فرهنگی کشور و آکادمی معماری آذربایجان امضا شد؛ (۲) میان دانشگاه تبریز و آکادمی علوم آذربایجان یک پروتکل همکاری برای تحقیق درباره مناطق زلزله خیز به امضا رسید؛ (۳) یک پروتکل همکاریهای رادیو تلویزیونی میان شرکت رادیو تلویزیون باکو و صدا و سیما تبریز امضا شد که براساس آن همکاریهای دو طرف گسترش خواهد یافت.

● ازبکستان

امضای قرارداد همکاری

سازمان میراث فرهنگی کشور یک قرارداد همکاری با جمهوری ازبکستان امضا کرد که براساس آن ازبکستان از تجربیات کارشناسان ایرانی برای مرمت و نگاهداری آثار تاریخی و باستانی خود بهره مند خواهد شد. در این قرارداد همچنین پیش بینی شده است که دو کشور کتاب و نشریه و کارشناس مبادله کنند.

● آلمان

اجلاس مشترک فرهنگی و علمی

نخستین اجلاس مشترک فرهنگی و علمی ایران و آلمان با حضور تقریباً ۵۰ تن از مقامهای دو کشور در بن برگزار شد.

در جریان این اجلاس هشت گروه برای بررسی همکاریهای دو کشور در زمینه مؤسسات فرهنگی، دانشگاهی، امور مدارس و آموزش، بهداشت و پزشکی، باستان شناسی، وسایل ارتباط جمعی، آموزش

لبنانی در باب «تهاجم فرهنگی» آغاز می شود، و با «تقلید و تحقیق در سلوک دانشجویی» و چند شعر و خبر و گزارش و نقد و معرفی کتاب و مقاله ای با عنوان «ساعت زبان شناسی» و مقاله ای دیگر با عنوان «روان شناسی نثر» و ترجمه مصاحبه ای با یوسف الخال، نویسنده فقید لبنانی، و چند مقاله و داستان کوتاه و خبر دیگر ادامه می یابد و با مصاحبه با صادق بریرانی، نقاش و طراح معاصر، پایان می گیرد. طراح و صفحه آرایی مجله کیان دقیق و تمیز است و سراسر آن مزین به طرحهای چشم نواز و جالب توجه.

● گزارش کامپیوتر، ماهنامه «انجمن انفورماتیک ایران» است که تاکنون نزدیک به صد و ده شماره آن انتشار یافته است و مجموعه سال دوازدهم آن (شماره های ۱۰۰ تا ۱۰۵) چندی پیش به دفتر نشر دانش رسیده است.

هر شماره گزارش کامپیوتر حاوی تعدادی خبر و گزارش تخصصی و مقاله تحقیقی داخلی و خارجی است. انجمن انفورماتیک ایران در سیزده سال پیش تأسیس شده و در پایان سال ۱۳۶۹ بیش از ۶۵۰ عضو داشته است. جای تأسف است که این نشریه علمی سودمند در تعدادی اندک منتشر می شود و به دست همه علاقه مندان نمی رسد.

● فرهنگ و آموزش، عنوان نشریه ماهانه ای است که با همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آلمان تهیه می شود و تاکنون سه شماره از آن منتشر شده است. این نشریه که فعلاً در تعداد محدود تهیه می شود حاوی «نگاهی به مهمترین اخبار فرهنگی و آموزشی آلمان» است: اخبار مربوط به وضعیت دانشگاهها، فعالیتهای دانشجویی، نمایشگاههای کتاب و نقاشی و عکاسی، بزرگداشت شخصیتها، ابداعات، همکاریهای علمی و فرهنگی آلمان با کشورهای دیگر، مقررات و قوانین تحصیلی تازه، فعالیتهای تشویقی و... خبرهای متفرقه مثل «مجازات نقدی دانش آموزان ابتدایی و مدارس حرفه ای که از کلاس درس بدون مجوز غیبت کرده اند» و اینکه تعداد این افراد در دو سال اخیر به حدود ۴۰۰۰ نفر رسیده است و...

نشریه فرهنگ و آموزش، که در هر شماره پر بارتر و پخته تر از شماره پیش شده است، عملاً خبرهای مربوط به فعالیتهای فرهنگی و آموزشی بخش عمده ای از جهان امروز را (آن بخش که با آلمان ارتباط و تماس دارد) منعکس می کند و لذا می تواند یک منبع سودمند برای اطلاع رسانی به دست اندرکاران و برنامه ریزان آموزشی کشور باشد.

نکته درخوردنی آوری این است که رایزنی فرهنگی ایران در آلمان در زمینه مطالعات و انتشارات تاکنون بسیار فعال بوده است. فصلنامه سیمای ایران نیز که از چهار سال پیش در بن انتشار می یابد و حاوی ترجمه برخی از مقالات سنگین و تحقیقی ایرانی به زبان آلمانی است از دیگر فعالیتهای این رایزنی است.

حرفه‌ای و فنی و نمایشگاه کتاب تشکیل شد. پیش از آن يك پروتکل همکاری‌های فرهنگی میان دو کشور امضا شده بود که تاکنون موادی از آن اجرا شده است.

● فرانسه

موقعیت زبان فرانسوی در جهان

زبان فرانسوی، بعد از انگلیسی، تنها زبانی است که در پنج قاره جهان به کار می‌رود و در حال حاضر در مجموع در ۴۷ کشور رایج است. شمار کسانی که فرانسوی زبان مادری آنان است ۱۴۰ میلیون نفر است ولی مجموع کسانی که زبان فرانسوی (مادری، رسمی، آموزشی...) را به کار می‌برند به ۲۵۰ میلیون نفر می‌رسد.

زبان فرانسوی هر چند که بعد از انگلیسی دومین زبان ارتباطی جهان است، اما از لحاظ تعداد کسانی که بدان تکلم می‌کنند در ردیف یازدهم قرار دارد. بعد از چینی، انگلیسی، هندی، اسپانیایی، عربی، بنگالی، روسی، پرتغالی، مالزیایی، ژاپنی و آلمانی.

این زبان، گذشته از فرانسه و مستملکات ماورای بحار آن در پنج کشور اروپایی (سوئیس، بلژیک، لوکزامبورگ، آندور، موناکو)، کانادا و ۲۱ کشور آفریقایی (بنین، بورکینا فاسو، آفریقای مرکزی، کنگو، ساحل عاج، گابن، گینه، مالی، نیجر، سنگال، چاد، توگو، بوروندی، کامرون، کومور، جیبوتی، ماداگاسکار، موریتانی، رواندا، سیشل، زئیر) زبان رسمی است. ناگفته نماند که در سرزمین وانواتو (اقیانوسیه)، در ایالت وال دوسته (ایتالیا)، در ایالت لوتیزینا (آمریکا) و در ایالت پونديشری (هند) نیز زبان رسمی محلی است.

در کشورهای شمال آفریقا (الجزایر، تونس، مراکش، موریتانی) و برخی از کشورهای دیگر مثل مصر، لبنان، سوریه، کامبوج، لانوس، ویتنام، رومانی، بلغارستان... فرانسوی به عنوان زبان آموزش به کار می‌رود.

● سوریه

امام خمینی و پیکار با صهیونیسم

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دمشق کتاب امام خمینی و پیکار با صهیونیسم را به زبان عربی منتشر کرد. این کتاب تألیف دکتر ریاض عواد و سمیر ارشدی است و مؤلفان آن دیدگاه‌های امام خمینی (ره) را از سال ۱۳۴۲ به بعد درباره صهیونیسم گردآوری کرده‌اند و نکاتی درباره خطرات صهیونیسم و فعالیت‌های گروه‌های تروریستی رژیم اشغالگر و نهضت مقاومت فلسطین بر آن افزوده‌اند.

● یوگسلاوی

آموزش زبان فارسی

اولین دوره آموزش زبان فارسی در یوگسلاوی توسط خانه فرهنگ ایران در بلگراد آغاز به کار کرد. در مراسم افتتاح این دوره گفته شد که زبان فارسی در یوگسلاوی و به خصوص در منطقه بوسنی-هرزگووین سابقه‌ای طولانی دارد که به زمان نفوذ مانوی‌های جدید در منطقه می‌رسد. خانه فرهنگ ایران در بلگراد مذاکراتی را با دانشگاه این شهر برای تأسیس کرسی زبان فارسی آغاز کرده است.

● افغانستان

فصلنامه «حجت»

کانون فرهنگی حکیم ناصر خسرو در کابل اقدام به نشر فصلنامه‌ای به نام حجت کرده است که اولین شماره آن حاوی مطالب زیر است:
- بیانیه سید منصور نادری، مؤسس و رئیس کانون فرهنگی حکیم ناصر خسرو،

- موسیقی شعر ناصر خسرو / دکتر اسدالله حبیب،

- فردوسی در قلمرو فلسفه / واصف باختری،

- پیوند معنوی جلال‌الدین محمد و یارانش / نیلاب رحیمی،

- یمگان / استاد خلیل‌الله خلیلی،

- گزارشهای فرهنگی.

● چین

ویژه‌نامه ایران

مجله ادبیات خارجی دانشگاه پکن، شماره اخیر خود را به بررسی زبان و ادبیات فارسی اختصاص داده است. در این شماره که با همکاری «مرکز پژوهش‌های فرهنگ ایران» در دانشگاه پکن و رایزنی فرهنگی ایران فراهم آمده است مطالبی به زبان چینی درباره زبان و ادب ایران، سابقه آن در چین و وضعیت امروز آن درج شده است. انتشار این شماره نشانه همکاری سازنده میان دو کشور در زمینه‌های علمی و فرهنگی است.

باید دانست که از سال تحصیلی جاری زبان فارسی یکی از چهار واحد اجباری رشته زبان و ادبیات خارجی در دانشگاه‌ها و مراکز تربیت معلم و شبکه سراسری تلویزیون آموزشی چین شده است.

● انگلیس

وضعیت زبان فارسی

دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی در شماره هشتم خبرنامه خود که چندی پیش انتشار یافت، گزارش نسبتاً جامعی از وضعیت تدریس و آموزش زبان فارسی در انگلیس چاپ کرده است. از این گزارش برمی‌آید که در حال حاضر «قریب به يك صد و سی مؤسسه دولتی و خصوصی به نوعی در ارتباط با آموزش زبان فارسی و مطالعات ایران شناسی فعالیت می‌کنند» که ده دانشگاه بزرگ (منجمله اکسفورد، کیمبریج، ادینبرو، لندن...) از آن جمله‌اند. علاوه بر این در ۲۵ مؤسسه دیگر منحصرأ به آموزش زبان فارسی می‌پردازند. همچنین ۲۵ کتابخانه عمومی دارای شعبه مطالعات ایران شناسی هستند و ده کتابفروشی به فروش کتابهای فارسی نیز می‌پردازند.

در عین حال- و با وجود آنکه در برخی از شهرهای انگلیس مدارس برای آموزش زبان فارسی وجود دارد- مشکلاتی در راه توسعه آموزش زبان و ادبیات فارسی یافت می‌شود مانند پراکنده کاری مؤسسات، بی‌توجهی مقامات ایرانی به مشکلات، کمبود کتاب و فقدان ارتباط میان دانشجویان با مؤسسات مسؤل ایرانی.

۲۰ هزار برگ دستنویس درباره ایران

به مناسبت بزرگداشت ترفون ملتسر، ایران‌شناس نامدار اتریشی (۱۸۹۱ تا ۱۹۶۱)، مراسمی توسط خانه فرهنگ ایران در وین برگزار شد که در آن دکتر محمد خاتمی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی ضمن پیامی از «زحمات و تلاشهای ترفون ملتسر، که زندگی خود را وقف تحقیق در زبان و ادبیات فارسی و ترجمه آثار متعددی از نویسندگان و شعرای فارسی زبان کرده بوده است» تجلیل کرد.

در حاشیه این مراسم نمایشگاهی از آثار ملتسر ترتیب داده شد که در آن بیش از ۲۰ هزار برگ ترجمه‌های دستنویس ملتسر، به صورت طبقه‌بندی شده و مجلد شده و نیز یک لغتنامه فارسی-آلمانی چاپ نشده حاوی ۸۰۰۰ لغت ارائه شده بود.

همچنین کتاب یازده قرن نثر فارسی به زبان آلمانی تألیف ملتسر توسط دانشگاه گراتس چاپ و منتشر شد.

■ درگذشتگان

آموزش زبان فارسی

در چهار مرکز آموزش عالی مصر زبان فارسی به عنوان زبان تخصصی تدریس می‌شود. به گزارش نمایندگی ایران در قاهره این چهار مرکز عبارتند از: دانشکده ادبیات و زبانهای خارجی دانشگاه قاهره (دوره لیسانس: ۲۰۰ دانشجوی فوق لیسانس: ۱۵، دکترا: ۱۰)؛ الازهر (به ترتیب: ۱۵۰ و ۷ و ۵ دانشجوی)؛ دانشگاه عین شمس (به ترتیب: ۲۰۰ و ۳۰ و ۱۰ دانشجوی)؛ انستیتو زبانهای شرقی در اسکندریه (۲۰ دانشجوی در دوره فوق لیسانس).

گفتنی است که در این مراکز جمعاً ۳۷ استاد و ۷ مربی به آموزش زبان و ادبیات فارسی اشتغال دارند.

علاوه بر اینها در چهارده دانشگاه دیگر مصر زبان فارسی به عنوان زبان دوم تدریس می‌شود. تعداد دانشجویان مصری که زبان فارسی زبان دوم دانشگاهی آنان است بالغ بر بیست هزار تن برآورد می‌شود. ع.روح‌بخشان

دکتر علی اسدی

دکتر علی اسدی، جامعه‌شناس و استاد علوم ارتباطات در اوایل آذرماه ۵۶ سالگی درگذشت. دکتر علی اسدی پس از پایان تحصیلات دانشگاهی در تهران به فرانسه رفت و در سال ۱۳۵۲ از دانشگاه سوربن دکترای جامعه‌شناسی گرفت و پس از مراجعت به ایران در مراکز دانشگاهی و آموزش عالی به تدریس در زمینه‌های ارتباطات و افکار عمومی، جامعه‌شناسی، روش تحقیق، معرفت‌شناسی... پرداخت و در عین حال با مؤسسات مختلف از جمله مرکز تحقیقات اجتماعی صدا و سیما و پژوهشکده علوم ارتباطی و توسعه همکاری می‌کرد.

از مرحوم علی اسدی تألیفات و ترجمه‌های بسیار به جا مانده که از آن جمله است: مقدمه‌ای بر رسانه‌های همگانی؛ جهان در آستانه قرن بیست و یکم؛ ژاپن، کشور شماره یک؛ ایدئولوژی؛ افکار عمومی و ارتباطات؛ تکنولوژی و توسعه؛ قدرت تلویزیون؛ زوال تمدن سوداگری؛ سرمشق گمشده؛ طبیعت طبیعت...

منوچهر شیبانی

منوچهر شیبانی، شاعر، نقاش، محقق و مترجم در آذرماه در ۶۸ سالگی بر اثر بیماری سرطان درگذشت. منوچهر شیبانی در ۱۳۰۳ در تهران در خانواده‌ای که پدر در پدر اهل علم و فرهنگ بودند، متولد شد. از کودکی به هنر علاقه یافت و برای تحصیل به هنرستان صنعتی و بعد از آن به هنرستان هنرپیشگی رفت و به تئاتر دل بست. پس از پایان تحصیل در دانشکده هنرهای زیبای تهران به ایتالیا رفت و از آکادمی هنرهای زیبای رم فوق لیسانس گرفت، آنگاه به پاریس رفت و به اخذ دکترا نایل آمد و سه سال در تلویزیون فرانسه کارآموزی کرد. پس از بازگشت به ایران در دانشکده هنرهای دراماتیک و پس از آن در دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی به تدریس پرداخت.

منوچهر شیبانی شاعر هم بود و در این زمینه به راه نیمارفت. اشعار او از ۱۳۲۰ به بعد در مطبوعات آن زمان چاپ شده است و مجموعه‌ای از آنها در ۱۳۴۳ با عنوان آتشکده خاموش منتشر شد.

نامه

پاسخ بزرگ علوی

«پس فرهنگ مورد بحث در واقع يك فرهنگ عربی به آلمانی است نه فارسی به آلمانی».

نخست اینکه همه این لغات در فرهنگ معین هم آمده‌اند، مگر دو سه واژه که در نشر دانش اشتباهی چاپ شده‌اند. دوم اینکه بنده در مقدمه قید کرده‌ام که از کدام فرهنگها استفاده کرده‌ام و واژه‌نامه عربی جزو آنها نیست. شاید نقدنویس نداند که همه این لغات را نویسندگان قرنهای گذشته در آثار خود به کار برده‌اند و هر دانشمند بیگانه بدانها نیاز دارد. باید به فرهنگ دهخدا رجوع کرد و درس گرفت.

بزرگ علوی (آلمان)

... به مندرجات نشر دانش همواره علاقمند بوده‌ام و هر زمان که به دستم رسیده است از آن سود برده‌ام. در شماره ششم (مهر و آبان ۱۳۷۰، صفحه ۵۹) نقدی بر فرهنگ فارسی به آلمانی درج شده که با واقعیت جور در نمی‌آید. این فرهنگ در سال ۱۹۶۵ منتشر شده و تا به حال شش بار در آلمان و بیش از شش بار در ایران تجدید چاپ شده و بیش از صد هزار نسخه از آن در دسترس آلمانی‌دانان و آلمانی‌زبانان و دانشمندان ایران‌شناس است. «دانشمندی همه‌دان» مدعی است که چون در آن مقداری لغات قلیل‌الاستعمال در زبان فارسی دخول یافته،